

Pes vodnik slepih: pridobitev in predstavitev vaditeljev

Marino Kačič in Sabina Dermota

Članek je bil objavljen v [reviji Rikoss](#)

V članku so opisani kriteriji glede tega, kdo je upravičen do psa vodnika slepih, postopek pridobivanja psa in kaj bi moral kandidat premisliti, preden se odloči za takega psa. V drugem delu se predstavi šest vaditeljev, ki po zadnjem razpisu Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije ustrezajo kriterijem za šolanje psov vodnikov slepih. Bralec poleg kontaktnih podatkov skozi njihove opise spozna njihov način razmišljanja, pristop dela, dosedanje izkušnje ter usposobljenost za to delo.

Kdo lahko uveljavlja pravico do psa vodnika?

Pes vodič ali pes vodnik slepih je kot medicinsko-tehnični pripomoček v Sloveniji slepim na voljo že od leta 1982 in ga omogoča Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije. Do takšnega pripomočka so upravičeni polnoletni slepi, ki spadajo v 3., 4. ali 5. kategorijo slepote po mednarodni klasifikacijski lestvici, mladoletni pa le ob podpori staršev ali skrbnikov. Več o pogojih si preberite na tem spletnem naslovu:

<http://www.zzzs.si/ZZZS/info/egradiva.nsf/o/8B50B110FD7E240BC1258156003BB189?OpenDocument>

Foto Miloš Dermota: na sliki psička vodička vodi slepo gospo čez prehod za pešce

Uporabnost in namen

V preteklosti so psi vodniki po večini živeli zunaj. Kasneje se je izkazalo, da ima skupno sobivanje v hiši ali stanovanju pozitivne vplive. Pes, ki živi 24 ur s človekom,

Kačič, M., Dermota S. (2020). Pes vodnik slepih: pridobitev in predstavitev vaditeljev. Rikoss, 19, 4: 24-31.

je bolj socializiran. Slep pa tako bolje spozna in razume pasje navade in potrebe. Tako socializirani psi so bolj vodljivi, bolj motivirani za delo in tudi bolj čisti. Tak pes je vodič, družabnik in spremljevalec na vseh poteh in obveznostih, kot na primer: na delo, v šolo, po nakupih, na pošto in v banko, v zdravstveni dom in podobno.

Šolanje

Pse vodiče šolajo posebej izučeni vaditelji, katerih dolžnost je tudi, naučiti slepega pravilnega ravnanja z izšolanimi psi. Slep se ob uspešno opravljenem izpitu B s podpisom izjave zaveže, da bo psa redno uporabljal za namen vodenja in bo s psom ravnal vestno, odgovorno in v skladu s pravili. Če se slepi teh pravil ne drži ali jih prelaga na drugo osebo (družinske člane, osebnega asistenta), se vez med psom in slepim krha in s tem delo psa ni več tako zanesljivo in varno. Pravilnik najdete tukaj: <http://www.zzzs.si/ZZZS/info/egradiva.nsf/o/FA2110A405DCA249C1257CED0036A937?OpenDocument>

Uveljavljanje pravice do psa vodnika

Pred uveljavitvijo te pravice je pomembna pretehtana in skrbna odločitev: potencialni kandidat si lahko pomaga s vprašanji: »Ali si želim skupnega življenja s psom vodičem, ki bo nadomestil del osebne asistencije ljudi? Bom zmožel, znal, hotel upoštevati vsa pravila in navodila, ki jih od mene to sobivanje zahteva? Si bom upal prevzeti vso skrb in odgovornost za živo bitje, ki je hkrati pes vodič?« Kdor pozitivno odgovori na tovrstna vprašanja, psa lahko pridobi tako, da svojo prošnjo, skupaj z življenjepisom, ustreznim okulističnim izvidom ter tiflopedagoškim poročilom, odda: v elektronski obliki na e-naslov: DI@zzzs.si

ali v pisni obliki na naslov: Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije, Oddelek za medicinske pripomočke, Miklošičeva 24, 1507 Ljubljana

Predstavitve vaditeljev psov vodičev za slepe v Sloveniji

1. Osebnostne izkaznice vaditeljev psov vodnikov v Sloveniji

1.1 Tomik, oskrba in šolanje psov, Teja Martinović s. p.

Kontakt: 041 271 290, tomikteja@gmail.com, Facebook; Tomik psi vodniki

Pse sem začela šolati pred več kot 15 leti in sicer reševalne pse. Izšolala sem 3 do najvišje stopnje, trenutno šolam 2 za iskanje pogrešanih oseb. Deset let sem bila aktivna v šolanju terapevtskih psov. Vedno sem imela večje število psov, v osnovnem šolanju psov imam opravljenih kar 9 BBH izpitov.

Kačič, M., Dermota S. (2020). Pes vodnik slepih: pridobitev in predstavitve vaditeljev. Rikoss, 19, 4: 24-31.

1.2 Slovensko združenje inštruktorjev, center za šolanje psov vodičev in psov spremljevalcev – Canis,

Kontakt: SLO-CANIS Maribor, 041 380 039, info@slo-canis.net, www.slo-canis.net.

Smo polnopravni člani Evropske zveze psov vodnikov (EGDF - akreditacija za mobilnost in orientacijo slepih uporabnikov), Svetovne zveze psov vodnikov (IGDF-akreditacija za šolanje psov vodnikov) in Svetovne/Evropske zveze psov asistentov (ADI/ADEu - akreditacija za šolanje psov pomočnikov). S tem smo postali EDINA akreditirana in reprezentativna organizacija v Sloveniji s certificiranimi in licenciranimi inštruktorji, z dveletnim šolanjem v UK, FR, A, BG. Smo soavtorji European Guide Dog Mobility Standards in Evropskega standarda CEN TC 452 Assistance Dogs.

1.3 Maja Golob, Društvo za šolanje psov K9 servis.

Kontakt: 041 473 314, info@hydrargium.si, <https://www.facebook.com/maja.golob.7>

Z šolanjem psov se profesionalno ukvarjam od leta 1996. Prvega psa vodnika za slepe osebe sem izšolala 2006. Drugače pa se ukvarjam tudi z šolanjem psov pomočnikov v Sloveniji in v Ameriki, to so: psi za pomoč invalidnim osebam, psi za pomoč diabetikom, avtistom, epileptikom, gluhim, psi za pomoč alergikom (gluten, morski sadeži...). Večino časa sem se šolala v Ameriki.

1.4 Tomaž Dražumerič, šola Pes pomočnik

Kontakt: 031423463, info@pespomocnik.si, www.pespomocnik.si

S kinologijo sem se začel ukvarjati leta 2004, do najvišje stopnje sem izšolal tri reševalne pse. Sem tudi mednarodni sodnik za delo reševalnih psov. Svoje znanje sem nadgrajeval z izobraževanjem na uveljavljenih IGDF šolah za pse vodnike na Finskem, v Nemčiji in Avstriji. V desetih letih sem izšolal več kot 20 psov vodnikov za slepe, tako doma kot v tujini.

1.5 Canispoint d.o.o.

Kontakt: David Pogačnik, 041 855 924, info@canispoint.com, www.canispoint.com

S šolanjem psov se ukvarjam že 25 let, od tega zadnjih 10 let poklicno in profesionalno. Vsakodnevno šolam pse z vedenjskimi problemi ali individualnimi željami lastnikov in jim tako pomagam do kvalitetnejšega sobivanja. Zadnjih 20 let sem tudi aktivni vodnik in inštruktor reševalnih psov.

1.6 BM PSI POMOČNIKI & PSI VODNIKI – BRUČAN MARKO

Kačič, M., Dermota S. (2020). Pes vodnik slepih: pridobitev in predstavitev vaditeljev. Rikoss, 19, 4: 24-31.

Kontakt: 041 889 767, mbrucan@yahoo.com, Facebook; mare brucan, BM psi pomočniki – BM Service & Guide Dogs

S šolanjem psov sem se začel ukvarjati leta 1985. Do danes sem izšolal več reševalnih psov in sem na tem področju dosegel najvišje možne rezultate. Sem mednarodni sodnik za delo reševalnih psov pri FCI in ocenjevalec svetovnih izborov reševalnih psov za intervencijske enote pri IRO. Leta 2009 sem vodil mednarodno enoto reševalnih psov ob potresu na Sumatri. Od leta 2007 sem izšolal več psov vodičev in trenutno imam v šolanju 2 psa vodiča in 3 pse pomočnike za invalide. Usposabljal sem se v več šolah za pse vodnike, tudi v ZDA, v Portlandu.

2. Izbira psa za vodnika: po kakšnem ključu izbirate pse (pasma, značaj, velikost) in kako to povežete s prihodnjim uporabnikom? Koliko od tega ima uporabnik možnost izbirati sam?

2.1 Tomik, oskrba in šolanje psov, Teja Martinović s. p.

Prvega psa za šolanje sem izbrala labradorko, zelo prijetnega značaja in že socializirano. Značaj in zdravje psa sta bistvena dejavnika pri izbiri. Veliko je vredno, če je pes že pred pričetkom šolanja socializiran. Med uporabnikom in psom mora zagotovo potekati "kemija", zato sta se moja uporabnica in psička spoznali že med procesom šolanja. Kmalu bom pričela iskati novega psa in s tem tudi novega uporabnika. Uporabnik lahko pove svoje želje po psu, na meni pa je, da presodim ali določen pes ustreza značaju uporabnika ter njegovemu načinu življenja.

2.2 Trening center SLO-CANIS Maribor

Mladičke testiramo po mednarodno priznanih metodah in standardu IGDF. Najbližji sta nam pasmi labradorci in kraljevi koder (veliki pudelj). Izbira psa je odvisna od dejanskih potreb kandidata in od tega, ali šolamo psa vodnika ali psa pomočnika. Socializiranega psa (ali psico - spol ni odločilen) z ustreznimi karakteristikami pred začetkom specialnega šolanja pri enem letu starosti detajlno zdravstveno pregledamo. Šolanje je zahtevno in je razdeljeno na več faz in vmesnih testiranj. V kolikor je uporabnik znan vnaprej, se v okviru zmožnosti prilagodimo njegovi želji.

2.3 Maja Golob, Društvo za šolanje psov K9 servis.

Če imam možnost spoznati uporabnika pred nabavo psa, potem iščem psa, ki bo povsem ustrezal merilom glede karakterja uporabnika. V drugem primeru, če imam psa že v šolanju, potem vedno izbiram psa, ki ustreza vsem merilom psa vodnika na splošno. Vsi psi so pred vključitev v šolanje na večtedenskem testiranju.

2.4 Tomaž Dražumerič, šola Pes pomočnik

Kot najboljši učenci so se tako pri nas kot po svetu izkazali med pasmami iz družine prinašalcev, sem spadajo labradorci, ki so najštevilčnejši, zaradi prijetnega značaja, veselja do dela in preproste nege. Pomembno je spoznati bodočega uporabnika, Kačič, M., Dermota S. (2020). Pes vodnik slepih: pridobitev in predstavitev vaditeljev. Rikoss, 19, 4: 24-31.

njegov značaj in življenjski stil, tako lahko lažje ocenimo, s kakšnim psom se bo najbolje ujel in optimalno živel. Seveda se trudimo upoštevati želje uporabnika, s katerim se tudi večkrat srečujemo med šolanjem psa.

2.5 Canispoint d.o.o.

Zaenkrat sodelujemo s preverjenimi vzreditelji in pse večkrat testiramo. V prihodnje načrtujemo lastno vzrejo. Vse svoje bogate izkušnje na področju vzreje, veterine, vzgoje in šolanja psov želimo usmeriti v vzrejo zdravih psov z vrhunskim genetskim potencialom, ki ga potrebujemo pri šolanju psov vodnikov ali pomočnikov. Tako bi pridobili odličen vpogled v kvaliteto bodočih delavnih psov in bi lahko uporabniku z večjo zanesljivostjo ustregli njegovim željam.

2.6 BM PSI POMOČNIKI & PSI VODNIKI – BRUČAN MARKO

Vedno se s kandidatom posvetujemo in skupaj ugotovimo, kakšen pes bi mu najbolj ustrezal. Predvsem sta pomembna karakter psa ter način življenja slepe osebe. Z uporabnikom vedno navežemo osebni kontakt in seveda upoštevamo njegove želje pri izbiri psa. V določenih primerih lahko uporabnik tudi sam izbere psa

3. Čas za pridobitev psa: v kolikšnem času lahko uporabnik od sklenitve dogovora pričakuje izšolanega psa za uporabo in kaj se zgodi, če je ta čas presežen npr. za več kot pol leta?

3.1 Tomik, oskrba in šolanje psov, Teja Martinović s. p.

Čas za pridobitev psa je stvar dogovora med uporabnikom in vaditeljem. Jaz osebno raje izkoristim ves čas, ki ga dobim na razpolago, da je pes bolj zanesljiv.

3.2 Trening center SLO-CANIS Maribor

Dogovor se z uporabnikom lahko sklene pri starosti psa okrog enega leta (ko je zdravstveno potrjen brez pomanjkljivosti), okvirni čas za specialno-napredno šolanje psa je min. 6-8 mesecev, k temu pa prištejemo še okvirni čas enega do treh mesecev za prešolanje na uporabnika (trajanje je zelo odvisno od mobilnosti in samostojnosti uporabnika). V normalnih pogojih se čas dokončne predaje uporabniku ne podaljša (razen v primeru višje sile, kot npr. letos covid, ali pa bolezen oz. kakršnakoli nezmožnost sodelovanja na strani uporabnika).

3.3 Maja Golob, Društvo za šolanje psov K9 servis.

Tu ni pravila. Če je izšolan pes na »zalogi«, potem ga lahko dobi načeloma takoj. V nasprotnem primeru traja okrog pol leta. Lahko je čas tudi presežen, vendar je vse v okviru pogodbe z ZZZS.

3.4 Tomaž Dražumerič, šola Pes pomočnik

Kačič, M., Dermota S. (2020). Pes vodnik slepih: pridobitev in predstavitev vaditeljev. Rikoss, 19, 4: 24-31.

S pogodbo z ZZZS smo zavezani, da psa izšolamo v 6 mesecih od podpisa pogodbe. Če se ta čas preseže, nam pogodba nalaga sankcije. Do zdaj se mi v desetih letih to še ni zgodilo.

3.5 Canispoint d.o.o.

Trenutno imamo še dva zelo dobra psa pasme labradorec, ki bi bila lahko v zelo kratkem času pripravljena za novega uporabnika. Trudimo se, da imamo vedno vsaj enega dodatnega psa v lastništvu in šolanju. S tako prakso bomo nadaljevati tudi v prihodnje, tako da težav s predolгим čakanjem na psa ne pričakujemo.

3.6 BM PSI POMOČNIKI & PSI VODNIKI – BRUČAN MARKO

Pse poskušamo izšolati v dogovorjenem času, ki je večinoma do enega leta. Lahko se zgodi, da se med šolanjem psa ugotovi kakšna izključujoča pomanjkljivost pri psu in moramo začeti šolanje z novim psom. V takem primeru se dogovorimo z uporabnikom ali mu to ustreza in mu razložimo, koliko časa bo to trajalo. Za takšne primere imamo vedno na rezervi vsaj enega psa, ki ga poskusimo čimprej usposobiti za uporabnika.

4. Delo s slepim: V kolikšni meri ste seznanjeni z načinom gibanja in orientacijo slepih? Ali bi zavrnili kandidata, če bi se pokazalo, da se ne more s psom samostojno gibati ali zanj ni sposoben sam skrbeti?

4.1 Tomik, oskrba in šolanje psov, Teja Martinović s. p.

Treba je presoditi, ali je oseba sposobna imeti psa vodnika ali ne. Vsak kandidat je drugačen in zahteva individualno obravnavo.

4.2 Trening center SLO-CANIS Maribor

V SLO-CANIS delujemo trije polno izobraženi inštruktorji (licencirani Guide Dog Mobility Instructor), kar pomeni, da imamo opravljeno izobraževanje tudi iz orientacije in mobilnosti slepih (mednarodni certifikat O&M). Poznamo več metod in načinov gibanja s pomočjo bele palice in s pomočjo različnih senzorno-tehničnih pripomočkov.

4.3 Maja Golob, Društvo za šolanje psov K9 servis.

Sem seznanjena, ker je to del pogojev, da sem sploh lahko vaditelj za šolanjem psov vodnikov slepih oseb. Načeloma takega kandidata zavrne že komisija.

4.4 Tomaž Dražumerič, šola Pes pomočnik

V času izobraževanja sem opravil preizkus iz orientacije in mobilnosti. Vsaka slepa oseba ima svoj način gibanja, svoj življenjski stil in temu primerno prilagajamo delo s psom. Se pa pričakuje orientiranost v okolju, kjer se bo slepa oseba s psom gibala, ker je tako proces šolanja hitrejši. Kandidatovo gibanje in orientacijo, zmožnosti za

Kačič, M., Dermota S. (2020). Pes vodnik slepih: pridobitev in predstavitev vaditeljev. Rikoss, 19, 4: 24-31.

skrb pa pred podpisom pogodbe (pričetkom šolanja) obravnavajo tiflopedagog in komisija za šolanje psov vodnikov. Zavračanje kandidatov ni v moji domeni.

4.5 Canispoint d.o.o.

V podjetju Canispoint imamo vaditelji opravljeni temeljni tečaj iz orientacije in gibanja slepih oseb. Po najboljših močeh se trudimo prilagoditi uporabniku in upoštevati njegov način življenja. Če bi se med šolanjem izkazalo, da kandidat ni sposoben samostojnega gibanja s psom, ter ga sam oskrbovati, bi se posvetovali s kandidatom in komisijo za šolanje psov vodnikov slepih oseb.

4.6 BM PSI POMOČNIKI & PSI VODNIKI – BRUČAN MARKO

Po več kot desetletnih izkušnjah pri delu s slepimi sem dobro seznanjen z orientacijo slepih in učenjem le-te, saj sem tudi sam opravil tečaj iz orientacije in se o tem še dodatno izobraževal. Do sedaj še nisem naletel na take primere, saj komisija ZZZS skrbno izbira kandidate. Vedno pa je treba vložiti v enega kandidata več, v drugega manj. Naj poudarim, da sem usposobil psa vodiča za 80-letnika, ki danes veselo hodi v njegovem spremstvu. Ni bilo lahko, mi je pa to, kljub veliko vložnim uram, v veliko zadovoljstvo. Kjer je volja, je tudi moč.

5. Nadstandardne storitve: ali ponujate za dodatno plačilo še kaj drugega - npr. izobraziti uporabnika, da bi znal psa vodnika naučiti kaj novega za svoje specifične potrebe?

5.1 Tomik, oskrba in šolanje psov, Teja Martinović s. p.

Seveda. Moja služba je skoraj v celoti povezana s psi, na voljo imam tudi oskrbo psov v odsotnosti skrbnikov ter šolanje psov, ki niso psi vodniki.

5.2 Trening center SLO-CANIS Maribor

Osebe ima skoraj 20-letne izkušnje, izšolali in predali smo 35 psov vodnikov/pomočnikov. Poleg inštruktorjev in trenerjev psov različnih disciplin, imamo še dva mentorja, ki prihajata iz vrst invalidov, ki so že prejeli psa vodnika oziroma psa pomočnika. Mentorstvo je koristno, ker se potencialni kandidati za psa pomočnika lažje pogovorijo z nekom, ki ima podobne težave. Izvajamo dodatne programe izobraževanja ali druženja. Organiziramo redne seminarje in dodatne tematske treninge.

5.3 Maja Golob, Društvo za šolanje psov K9 servis.

Seveda, vse je mogoče in vse je individualno. Stvar dogovora.

5.4 Tomaž Dražumerič, šola Pes pomočnik

Kačič, M., Dermota S. (2020). Pes vodnik slepih: pridobitev in predstavitev vaditeljev. Rikoss, 19, 4: 24-31.

Pse učimo tudi pobiranja in prinašanja predmetov. Zavarovanec ima pravico zaprositi ZZZS za dodatno strokovno pomoč, kjer se lahko posvetimo novostim in specifikam posameznika.

5.5 Canispoint d.o.o.

David se poklicno ukvarja z vzgojo in šolanjem psov za sobivanje in je dostopen v primeru pojava vedenjskih težav ali pomanjkljivosti pri delu psa. Doma ima tudi registriran hotel za oskrbo psov, zato so dobrodošli psi, ki poleg samega varstva ob odsotnosti lastnika zahtevajo dodatno skrb ali šolanje. Andrej je zaposlen in solastnik Kranjskega veterinarskega centra, kjer poleg vsestranske skrbi za zdravje in dobrobit živali nudijo tudi 24 urno dežurno veterinarsko pomoč.

5.6 BM PSI POMOČNIKI & PSI VODNIKI – BRUČAN MARKO

Nikoli še nismo zahtevali plačila za dodatne – nadstandardne elemente pri šolanju psov vodičev. Kot verjetno veste, smo psičko Bibo Martina Močnika pomagali pripraviti na njun podvig, ko sta se opravila na 840km poti Camino de Santiago, seveda brezplačno. Uporabnikom vedno pomagamo in smo jim na razpolago praktično 24 ur na dan, tudi ko že dobijo psa, čeprav tega pogodba od nas ne zahteva.